PETTER BRENNERS
Sidsta Taal/

Då

Han genom Stockholms Stadz Södre Port fördes ut til en Wåldsam Död.

den 4. Julii/ Åhr 1720.

STOCKHOLM/
Tryckt af HENR. C. MERCKELL, Kong. Boktr. i Stor-Furstendömet/ Finland/ Åhr 1720.

Tu högsta tröst i alla Nödh/ hielp at jag ey fruchtar skam eller död/ När jag then bittra döden nu skall smaka/ blif när mig i frestelsen/ at jagh tigh icke försakar: Kyrie Eleeson.

NU skall jag läggia mig i mull/ och när man om morgonen söker mig/ är jag tå intet til. Med thessa orden som äro the sidsta i Jobs 7 Capitel/ begynner jag mitt sidsta tahl i Jämmerdahlen til Eder/ som i en så anseenlig myckenhet här församblade ären/ at åskåda min blodiga vtgång af werlden. Nu skal jag läggia mig i mull rc. The

andragne Jobs ord äro tydeliga i sig sielfwe/ och behöfwa ingen förklaring: mitt exempel lärer gifwa then eftertryckeligaste tillämpning/ när jag sträcker hufwudet på stupe-stäcken/ och min stympade kropp nedergräfwes i jorden. At lefwande tala öfwer the döda/ är en saak som wij nästan dageligen wid anhörandet af the så kallade Lijk-predikningar förnimme: Men at the döde tala til the lefwande/ sedan the döde äro/ tyckes wara mera sällsampt; doch är thet sant/ emedan then heliga Skrift ther om gifwer oß wittnesbörd: Apostelen säger: Abel talar ännu ändoch han döder är/ Ebr. 12. Talar Abel igenom trona och blodet/ sedan han likwäl för flere 1000. åhr döder är: så har jag ock tänckt tala något/ fast jag icke allenast til mitt borgerliga lijf/ vtan ock nästan til mitt naturliga redan så godt som döder är/ ty Jernet som skal afskära min lefnadz tråd är skärpt/ och hänger mig i nacken. Man säger: Improbabilia credere, fortitudo intellectus est; sed molestias patienter perferre,

hæc fortitudo voluntatis est. Thet är en käckhet af förståndet at tro thet/ som tyckes wara otroligit; men thet är wiljans tapperhet med tolamod draga sin tunga korsbörda.

Mången ibland Eder lärer förundra sig och tänckia: Huru är thet möjeligit/ at en Man som befinner sig i ett för werlden så olycksaligt och förskräckeligit tilstånd/ kan för ångest öpna sin munn och tala! Mån icke försmädelse skulle sönderbråka hans hierta? Mån icke then skympf och wanheder/ som hans bistra öde honom tildrifwer/skulle förwirra hans sinnen och minne? Eller måtte ju åtminstone dödsens fruchtan giöra tungan oskickelig/ trög och steel/ at föra orden och förklara hans hiertans mening? Jag möter sådana Edra tanckar med thetta genswar tilbaka: Nihil sentit crus in nervo cum cor in cœlo & cœlum in corde. Kroppen och the vtwärtes sinnen/ weta hwarken af sweda eller bestörtning när hiertat är i himmelen/ och himmelen i hiertat.

Watnet i Jericho war så ondt

och bittert/ at inwånarena icke kunde dricka ther af/ men sedan Propheten kastade litet salt i brunnen/ så blef watnet godt och hälsosamt/ 2. Kon. B. 2. Om icke hugswalelsens GUD af en oförtient extraordinarie himmelsk nåde hade vtgutit sin kraftiga tröst i mitt matta hierta/ och med then samma försäckrat min bittra wederwärdighet/ så troor jag wäl/ at jag vtan at tala ett ord/ om ju förr ju heller at slippa min blygd och jämmer hade strart låtit skyla mig ansichtet/ och kastat mig neder vnder Böswels yxan: Men sedan min JEsus har kyst mig med sin söta muns kyßande/ sedan jag fått smaka thet himmelska manna/ så har thet gådt mig som Jonathan: när han doppade spetzen af stafwen i honnugen/ fick han friska ögon/ 1. Sam. 14. Altså står jag här på thenne platzen i HErrans kraft med ett så tranqvilt sinne och förwißat hierta i min GUD/ at jag för thetta/ ofta stått med större häpenhet på min Predikstool. Nu förstår jag rätt Pauli språk: när han säger: Såsom

som the bedröfwade / men altid glade / 2. Cor. 6. thet är nu med mig som med thet lilla nattenes lius månan: än skiönt han är ibland för wåra ögon förmörckad / så är likwäl then delen af månan som wänder sig til Solen lius och klar; äfwen så fast mitt vtwärtes tilstånd är för eder mörckt och bedröfweligit / så är likwäl mitt hierta som är dragit af JEsu kärlek wijdt öfwer Solen / fult med frijd och frögd i then Helga Anda / Rom. 14. Wiljen J weta hwar igenom GUD thenna tröften och frimodigheten härflyta låtit i min Siäl? så swarar jag; igenom bönen och ordet: med bönen har jag som Moses med stafwen / klappat på himmelens dörr / och mig är öpnad en tröste-brun i ordet / vhr hwilken jag dricker en rijk hugswalelse / som ett däggiande barn suger then sötaste miölk vhr modrens bröst.

Ett endaste språk af then Helga Skrift har warit mera kraftigt at vpräta och hugna mig / än all smälek som min onda werld mig tilfogat /

har kunnat bekymra: när igenom then Helige Andes tilskyndan thessa Apostelens ord fulle mig i hågen; Ebr. 13. JEsus på thet han skulle helga folcket med sitt egit blod/ så har han lidit vtom staden; therföre låtom oss gå vt til honom i lägret at bära hans smälek/ wij hafwe här ingen warachtig stad/ vtan then tilkommande söke wij/ så hafwa ther wid thesse tröstefulla tanckar kommit i mitt sinne: O min dyraste Aterlösare JEsu! när tu gick vt igenom Jerusalems stadzport at lida och vndergå som en missgierningsman på Golgata en wåldsam och förbannat korssens död; så har tu wisserligen då redan i tin allwetenhetz lius sedt/ at then i Swerige förachtade BRENNER i dagh skulle gå vth igenom Stockholms södra stadzport at halshuggas och döö en försmädelig död/ men min aldrakäraste JEsu/ then smälek som tu bar/ när man begabbade tig/ twijade/ spottade tig i anschiet och ristade med hufwudet åt tig/ then hade tu aldrig förtient/ tu

war

war ährones Konung / hwarföre wille tu så försmädas? Jo swarar han mig / min Son therföre / at jag i dag skulle helga och borttaga tin smälek; hwad skulle jag nu annat täncka än altså? Har JEsus af kärlek til mig icke vndandragit sig at bära min blygd och skam / så wäl i som vtom staden alt til hufwudskalle platzen och på korßet: så wil och jag af tacksamhet til honom gierna i dag gå hijt vthe i lägret at bära hans smälek; jag säger hans smälek: ty i kraft af then hemliga närmare förening / som är emellan ett trogit GUDZ barn och thes JEsum; så tager JEsus then trogna Siälens lidande ann / som thet wore hans egit lidande. Här heter thet: Amicorum omnia communia; hwad then ena wännen haar / kan then andra betiena sig af / therföre tager jag JEsu rättferdighet / och han tager min smälek; han tager mina blod-röda synder / och jag tager hans blodiga förtienst; jag lefwer och lider nu icke mer / vtan Christus lefwer och lider vti mig / och jag i honom: altså

kan hwarken smälek eller fördömmelse wara i mig / ty jag är i Christo.

När jag nu på thetta sättet med trones ögon mitt kors hemlighet anseer / så tyckes mig / at i stället för thet / jag efter Eder mening skulle stå på thetta rummet och blygas / kan jag twärt om icke nog glädia mig ther öfwer / at jagh får then åhran af min GUD / fast icke i oskuld / doch likwäl någorlunda i smäleken / hans Sons beläte liker blifwa.

Thetta är ett paradoxon, en mörck gåta och galenskap i en naturlig och werldzlig menniskias sinne: Hercules kunde icke öfwerwinna Anteum för än han häfde honom opp ifrån jorden / hans moder. Så länge hiertat hänger wid creaturerne / och är fult med werldenes kärlek / så hänger ock täcket för förståndetz ögon / at the icke kunna begripa huru maat och sötma kan komma af thet döda lejonets aas; thet är: huru GUDZ Barn / fast the vtwärtes skulle hafwa thet swåraste elände / dock af och vnder thet samma finna

inwär-

inwärtes hoos sigh en obegripelig liuflig hugswalelse. Thetta säger jag/ förstår och weet en naturlig mennistia intet af; men wälsignat ware GUD! som har öpnat mig ögonen: jag seer lius i mörcker; jag smakar sötman som går af fråßarenom/ Dom. B. 14. ty sedan jag efter en swår kamp/ någorlunda igenom GUDZ Nåde har lärdt then nödwändige Christendomens Lexa/ som består: In abnegatione sui, i försakandet af oß sielswa; sedan jag resignerat samt öfwergifwit mig heelt och hållen GUDI; så är min wilja aldeles fördränckt och upswulgen i hans wilja: så at GUDZ wilja/ och min wilja/ är en wilja: jag wil hwad han wil/ ty jag är försäkrader/ at han som min Fader och min GUD wil mig icke illa/ jag weet alt hwad mig händer/ thet kommer af GUD; komer thet af GUD som är godhetenes Källa/ så måste thet wara godt: är thet godt/ så kan jag intet annat än glädia mig theröfwer. Och ther hören I orsaken/ hwarföre jag med Apostelen säger:

ger: såsom bedröfwader/ men altid glader. Nemo alieno sensu fœlix vel infœlix. Ingen är lycklig eller olycklig/ at en annan håller honom före så wara/ utan som en sielf är förnögd eller oförnögd med sitt stånd och wilckor/ så wida är han lyckelig eller olyckelig. J seen mig ann/ och blifwen intet annat warse/ än bedröfwelse blygd och skam för werlden: men jag lyfter mina ögon med Stephano opp åth himmelen/ och jag seer redan i trona Cronan/ rättfärdighet/ frögd och salighet/ med hwilken min JEsus rätt nu mig begåfwa skal. Therföre så litet som smälecken kan röra mig/ så lijtet kan ock dödsens fruchtan bekymra mitt hierta. Döden/ hwilken af Job kallas; förskräckelsens Konung; han är för en naturlig Menniskia faselig: dödsens följeslag för en obotfärdig/ som är en mörck ewighet brinnande af eld och swafwel/ är förskräckeligit; Men et GUDZ barn/ som har fått sitt lif i Christo/ som giort i honom sin kallelse fast/ och igenom trona fått ett öfwer tygande

gande Andans witnesbörd i hiertat om sin salighet: thet anser döden/ som sin högsta winning. Så gör jag nu och: Huru skulle jag hata döden/ som intet håller hela werldsens härlighet/ wara/ wärdt en finger knäpp/ emot den salighet han förer mig till: Huru skulle jag fruchta döden/som af längtan til en outsäyelig himmelsk glädie icke achtar thet sidsta hugget mer än ett låppe-beet. Wälkommen kära död! wälkommen min Moses! kom! kom! och för enplågad Israelit utur Egypten/ hwarest Pharaos fougdar/ onda menniskior betungat honom med swårt arbete/ och giordt honom hans lefwerne rätt suurt.

Femton åhr har jag utom thetta Rijkets gräntzor följt Krigz äfwentyret/ warit sluten i Järn och boijor fången under fiender Ryßar och Turkar/ och utstått de farligheter/ som dylika swåra händelser med sig gemenligen föra/ doch hafwa thesse plågor icke så mycket ängslat och qwält mitt sinne/ at icke the mångfaldige grufwelige lögner af giftige mord tungor

gor fast mera giort mitt hierta blödande: jag har med en David fåt känna/ Hwad then falska tungan kan giöra/ och hwad hon kan uträtta/ hon har warit mig såsom ens wåldiges skarpe pilar/ som eld i enbärs trä/ Psal. 120/ jag är i fiende-land blefwen huggen ore gladii, med swärdets mun/ och thet har giordt sweda i kroppen/ men jag är slagen gladio oris, med munnens swärd af inländske och det har på ett mycket emsinteligare sätt sårat siälen. Jag bekänner mig för GUD wara en ibland the förnämligaste och störste syndare/ jag har med en Manasse mycket illa giordt/ och stor förargelse åstad kommit: Jag tillstår och för werlden/ at jag har haft månge felachtigheter och brister; den qwicka eld som i födzlostunden af arfsyndsens lusta uptändes i min siäl/ har ofta sedan i then tilltagande åldeeren/ med mitt egit misnöye slagit uth i förderfwelige flammer och lågor/ men thetta säger jag nu likwäl på mit yttersta; hade en Christelig kärlek i stället för hat och afwund mitt wä-

sende

sende uttydt / aldrig hade man ansedt skarnet eller grandet för balken / at tala af Evangelio / mycket mindre hade man utspridt så förskräkelige lögner om min person / hwilka werldsens domare en gång til mit förswar skal uppenbara / at the aldrig warit sanne / tå skal man få se om icke mången med flijt har sökt swärta / beliuga och calumniera mig / på det han för egne begångne skälmstycken (the jag intet kunnat tiga med) skulle sättia sig i större trygghet / jag säger nu som en sanning med hwilken jag går in i ewigheten; ehuruwäl jag erkänner mig / med skiäl som grunda sig i Sweriges antagna lag / rätteligen wara dömder til döden / så wet doch Gud at thet så är: nemligen hade lögn / hat och afwund mig icke så mycket plågat och tuggat / jag hade aldrig i dag stått på thetta stället; Ty thet har blifwit min siäl långt at boo när them / som freden hata. Dock låfwat ware GUD / som låter then dagen nu klarna up / på hwilken jag blir tagen ur Kedars hyddor / och gömder under hans tiäll för then onda tungans gislo.

Nu

Nu vphöyer han mitt hufwud öfwer mine fiender som omkring mig äro: Ty wil jag i hans hyddo lof ofra/ jag wil siunga ock lofsäya HERranom ewinnerliga. Men faren hän/ bort/ bort! i förtreteliga tankar/ som willien blanda eder vnder min glädie/ och förstöra thet nöyet jag har af min salige dödz betrachtelse: O söte död/ jag långtar efter tig såsom en dräng åstundar skuggan/ och en dagakarl at hans arbete må wara ute. Job. 7. O salig död min stora winning.

Jag kommer af ett brusand haf/
På rätta glädie stranden/
Min kropp han lägges (under galgen) i graf/
Låt ligga aaset/ min Gud uptager anden/
Vr mörkret kommer Jag til lius/
Vr fattigdom til ett rikt hus
Från oro till God hwilo.

När Philippus Konungen i Macedonien hörde talas om staden Atheens förtreffeliga skönhet/ så blef han så pickhågad på blifwa ägare af then samma/ at han yttrade sig i thessa orden: Ut hæc vrbs mea sit, vel

vel auro vel ferro efficiam: At thenna staden skal blifwa min/ wil jag antingen med penningar eller swärd åstad komma. Jag wet och sijr en annan stad/ Jerusalem som där åfwantil är; Ubi beatorum præmia majora erunt quam eorum desideria, hwarest mig wäntar ett sällskap af Änglar och krönta Helgon/ hwarest jag icke allenast får wara i gemenskap med Christi förklarade lekammen (vtaf hwilken en endaste blodflytande ådra kan salig giöra) vtan där jag och finner all salighets källa/ nemligen then stora Jehovah, af hwilkens ansichte/ ovtsäijelige wällust strömmar på kropp och siäl sig vtgiuta/ och thet med en sådan förnöylig omwexling at och efter 1000 milioner år (jag talar på menniskligt sätt/ ty i himmelen räknas icke åhr eller tijd emedan alt är ewigt) glädien åfwen så ny/ och så söt wara skal som hon war i thet första ögnablek man kom i himmelen/ qvam mihi sordescit jam terra cum cœlum cogito, förthenskul säger jag: ferro efficiam ut hæc urbs mea sit, igenom sielfwa böfwelsyxan wil jag öpna

mig i dag wägen och porten til den staden / och jag förtröttas icke / ändoch min ytwärtes menniskia förgås / ty Jag wet min bedröfwelse then timmelig och lätt är / föder (igenom ett endaste hugg) af sig en ewig och öfwer alla måtto wichtig härlighet / 2. Cor. 4. Claude BRENNER paulisper oculos, & mox videbis æterna gaudia, blunda litet igen med ögonen / och strax skal tu få se en ewig glädie. Ja nu tackar jag min GUD / at en död och en himmel är. Och thetta är nu hwad jag mäst til min egen tröst har welat tala om orsaken til min frimodighet / önskande at thet måtte tiena them til någon warning / som af fåkunnoghet (jag wil intet säija hårdare) GUDZ Andes Nåde-gåfwor i mig förswädat / therigenom at the then himmelska tröstens kraftiga werckan ytttydt för thet / som wore syndigt och naturligit. Käre wänner jag talar icke här om til then ändan / at jag skulle klaga öfwer edert otidiga och ogrundade kärlekslöse dömande; neij: jag giör thet af medlidande / och wil icke

at

at J skolen gripa i GUDZ Domare Embete/ på thet J icke mågen falla therigenom uti Hans hämnd och under Hans straffande hand; ty thet är ju dierft och ett förmätigt företagande/ at en Menniskia tiltror sig kunna dömma om thet/ som i hans nästes inwärtes fördolt är/ thet är allena en character af GUDZ Allwetenhet/ och Han är Then endaste som kan ransaka hiertat och pröfwa niurarne.

Nu wänder jag mitt taal i gemeen til Eder/ som här tilstädes ären/ och emedan jag hijt förder är i dag på thenne platzen/ at afläggia min jordiske hyddo/ så har jag welat beflita mig therom/ at J efter min död skolen behålla thenna förmaning i åminnelse: Hon lyder sålunda af Phil. 2: 12. Skaffer med fruchtan och bäswan/ at J mågen salige warda. Hwilket är äfwen thet samma/ som Petrus i sin 1. Epist. 1: med thessa orden uttrycker: Så seer til/ at J uti thetta Edert elände wandren i räddhoga/ v. 7.

Plinius haar skrifwit om Mullwaden: Oculos incipit moriendo aperire. J sin lijfztijd är then blind / men i döden begynner then öpna ögonen: Med oß Menniskior är nästan en lika beskaffenhet; så länge wår tijd förnöijsamt skrider / så länge wij lefwe i jordisk omsorg / i wällust och säkerhet / så kunne wij aldrig rätt see och besinna / huru förgängeligit thet skugge-wäsendet i werlden är / som wij med största / både kroppens och siälens fahra så ijfrigt eftersikte. Werlden förblindar oß med sin bedrägeliga flärd / och thet går som Philosophen säger: Omne sensibile positum supra sensum, impedit sensationem. The vtwärtes sinnen / blifwa igenom the emellankommande steen-färgade lustar / förhindrade i theras kraft och werckan / så at en werldzlig sinnat Menniskia är med seende ögon blind / och hörande öron döfwer / icke annorledes än Cataduperne, ett slags Folck som boo wid Nil-Strömen / om hwilka Cicero, (så framt iag rätt mins in Somnio Scipionis) skrifwer: at the / för thet

starc-

starcka dånet och brusandet/ som wattufallet på then orten giör/ synes som hade the aldeles mist hörslen. Så äre the usle jordiske trälar til theras sinnen försoffade och förblindade/ the kunna intet see theras eländes diuphet/ intet see syndernas styggelse/ intet see nya Födelsens nödwändighet/ intet see säkerhetens fördömeliga ändalycht/ the lefwa med werlden och synda med hopen/ men under alt giöra sig ändå hopp om saligheten. Med sådan blindhet är menniskian betagen/ så länge hon får lefwa i sin syndiga roo och jordiske nöije: Men när HErren begynner hemsöka/ när Guds skått och pijlar äro fastnade i siälen/ när Belials bäckar begynner brusa/ när samwetet waknar och börjar examinera huru fast man har giordt sin kallelse i Christo/ när döden hotar med en osalig ewighet/ och helswetis låga så godt som redan står syndaren under ansichtet. Ach tå begynnes först ögonen rätt öpnas/ då wil hiertat af förtwiflan skräck och mißtröstan i tusende stycken brista/ syn-

denes udd och samwetes agg skiära som skarpe rakeknifwar i siälen/ då får man see sitt innersta förderf/ då blijr syndaren först warse/ at han är rätt en Magur - Missabib, som Jeremias kallar Pashur, thet är: en förskräckelse för sig sielf. Tå wil then Phariseiske rättfärdigheten icke hielpa; ney ach! ney/ hon håller intet profwet i anfächtningenes stund. Gudz Rättfärdighet dundras och wisar the säkre skeen-Christne theras deel med skrymtare i en siö som brinner af eld och swafwel. Experto credite Ruperto. Then som har försökt / weet bäst tala ther om. Therföre säger jag: Wiljen i undgå ett så förskräckeligit samwetes qwal/ en så olidelig pina i siälen (ehuruwäl om thet wore så GUDZ behag/ wille jag önska/ at han alla säkre syndare/ under en hård anfächtnings präß lade/ och så lärde them känna hwad säkerheten har at betyda/ hwad synden här i tiden redan kan åstad komma för ångest i siälen/ huru bitter och odrägelig en blott försmak af fördömelsen är) jag säger

än en gång/ wiljen J icke en gång försent med then rika Purpur-Junkaren i helwetet och i pinone lyfta Edra ögon up/ och see Abraham långt ifrån/ så förmanar jag Eder/ at J stryken säkerhetenes sömn utur ögonen/ seer upp i JESU Namn/ gripen Edor Salighets wärck med alfwar an/ skaffer med fruchtan och bäfwan at j salige warden.

Ett GUDZ barn som har gått med sina tanckar utur werlden/ och har sin omgängelse i himmelen/ när thet står redan så godt som i dören af ewigheten/ så får thet som jag märcker/ ett lius/ hwilket öfwer går alla booklärdes wett i werldene: Jag har och läsit något; Men nu finner jag hoos mig/ at emellan thet lius/ som böcker hafwa uptändt i förståndet; och thet lius/ som GUD genom ordet under en hög anfächtning har låtit upgå j siälen/ sedan hon ifrån Creaturerne är dragen til honom/ hwilken jag med David kallar then fördolde sanningen och then hemlige wijsheten/ är en så stor

 åtskild-

åtskillnad/ som emellan månen tå han förmörkad är/ och solen när hon som klarast om middagen skiner. Therföre när jag i thetta af GUDI förlånta lius wår tijdz Christendom anser/ så förskräckes jag at säija hwad jag menar; dock för JESU kärlek skull som mig drifwer/ yttrar jag mine tankar: Ach! Jag fruchtar at thenna tidzens Christne til största delen blifwa fördömde och ewinerligen förtappade; Orsaken och grunden til min fruchtan är thenna: Jag har i min Arrest med noga flijt betrachtat Gudz ordning/ efter hwilken han i sitt ewiga sanningz ord/ har låfwat sig willia gifwa menniskian saligheten: Men när jag ther efter pröfwat närwarande Christendom/ så har jag tänckt/ hwad Valla sade: Aut hæc non sunt vera, aut nos non sumus Christiani. Antingen måste GUD gå ifrån sin ordning eller kunna theße Christne intet blifwa salige. Philosopherne trodde som hedningar/ men lefde dygdigare än wåra Christne: Wij tro som Christne/ men lefwa skamligare än hedningar/ ja som die-

flar

än en gång/ wiljen J icke en gång försent med then rika Purpur-Junkaren i helwetet och i pinone lyfta Edra ögon up/ och see Abraham långt ifrån/ så förmanar jag Eder/ at J stryken säkerhetenes sömn utur ögonen/ seer upp i JESU Namn/ gripen Edor Salighets wärck med alfwar an/ skaffer med fruchtan och bäfwan at j salige warden.

Ett GUDZ barn som har gått med sina tanckar vtur werlden/ och har sin omgängelse i himmelen/ när thet står redan så godt som i dören af ewigheten/ så får thet som jag märcker/ ett lius/ hwilket öfwer går alla booklärdes wett i werldene: Jag har och läsit något; Men nu finner jag hoos mig/ at emellan thet lius/ som böcker hafwa vptändt i förståndet; och thet lius/ som GUD genom ordet under en hög anfächtning har låtit upgå i siälen/ sedan hon ifrån Creaturerne är dragen til honom/ hwilken jag med David kallar then fördolde sanningen och then hemlige wijsheten/ är en så stor

sielfwa: Om han menar at trona på Christum kan wara utan reen kärlek til GUD och wår nästa; så är han en blind ledare/ en Baalit/ en falsk Prophete igenom hwilkens tunga Satan lögnenes ande talar: Hans lära är allsamman synd och han predikar bannor och motsäyelse/ Psal. 59.

En ewig orygglig sanning är thet/ at trona allena på JESUM giör oß saliga: Men sant är och thet: utan helgelse kan ingen see GUD Hebr. 13. Therföre the som skillia goda wärck/ ett heligt och præcist lefwerne ifrån trona/the skola en gång med theras oboteliga skada förnimma/ at the intet förmå åtskillia hwad GUDz rättfärdighet öfwer syndaren sammanfogat/jag menar Eld och dock mörker i helfwetet. Apostelen säger/ wij skole skaffa: Ordet i hans språk haar en särdeles eftertryck; och wijses ther med/ at thet är icke nog/ ropa HERre HERre/ eller med Judarna/ här är HERrans Tempel/ wij hafwa then rena Lutherska läran: Ney

Neij thet fordras ett arbete i kärleken en stadig kamp/ ett kiötsens korßfästande ett werdsens försakande/ ett wåldgiörande på himmelrijket/ ett löpande efter Clenodet/ 1. Cor. 9. Ingen kan förneka mig thet/ at ju Apostlarne och theras Lärjungar/ the förste Christne förstått then rätta salighetenes wäg: Theras exempel måste näst Christi lefwerne tiena oß til efterdöme. Men tager nu then heliga nya Testamentsens så wäl som Kyrckio-Historien för Eder/ så skolen j få see/ at the icke stannat uthi blotta predikan eller kundskapen om Christo/ mycket mindre uti the utwärtes Gudachtighetenes ceremonier; ney/ the yrckade på trones fruchter/ Christelige dygder ett heligt och strängt lefwerne. Therföre sluter jag så: Antingen hafwa nu Apostlarne och the förste Christna warit narrar om the wetat/ at the på ett beqwämligare sätt haa kunnat blifwa saliga/ och likwäl försakat werldsligit nöije/ och alt hwad theras naturliga sinnen kunnat fägna; eller ock äro theße tijdsens Christna långt ifrån then rät-

ta

ta salighetenes wäg. Skaffer med fruchtan och bäfwan at j salige warden.

En Christen behöfwer intet tänckia/ at han icke under sin wandrings tijd här i werldene/ kunde wara glad och förnögd i sitt hierta/ fast han med fruchtan och bäfwan sörjer för sin salighet: Jo mycket wäl; thenne fruchtan förstörer intet glädien; utan hon bewarar oß allenast för säkerheten, Therföre säger Lutherus: Man finner ingen gladare menniskia än en Gudfruchtig Christen. En dotter som har fådt en skiön och kostbar Diamants ring utaf sin Fader / med then förmaning hon skall wäl see til/ at hon icke förlorar en så dyrbar skiänck: Hon haar fruchtan/ men äntå större glädie; hon fruchtar at hon lätteligen igenom wårdslöshet och oachtsamhet kunde förlora en så förträflig ring/ hon fruchtar der sådant skedde skulle hon förtörna sin Fader. Men hon gläder sig likwäl mera; hon gläder sig öfwer Fadrens goda hiertelag/ och hon gläder sig öfwer then kåstbare

ra undfångna skäncken. Så kan hoos ett Guds barn fruchtan och glädie wara til samman.

Tertullianus kallar en Christen Salutis funambulum, salighetenes Lindantzare: En Lindantzare måste beflita sig at wäl kunna behålla balancen och en jämnwickt i kroppen/ giör han ett falskt steeg/ så kan han lätteligen falla/ bryta hals och been i stycken. Salighetenes wäg är trång smal och slipprig/ går man intet rätt ända fram så faller man til höger i säkerhet / til wänster i förtwiflan/ på begge thera sättet störter man sig i helfwetet. Rudolph en Förste af Anhalt som under Keiser Maximiliano then I. hade erhållit åtskilliga Segerwinningar emot Venetianerne, förde i sitt wapen en Jungfru som i ett faat med darrande hand bar maat åth ett Leyon/ med thenna öfwerskrift: Semper in timore, altid i fruchtan. Wij bäre wåra håfwor i swaga kärlen/ therföre säll är then som allestädes fruchtar sig; Men then som halsstyf är faller i olycko. Ordsp. B. 28. Intra unam cavernam

agnus

agnus cum lupo habitans nunquam est securus, har en Lärare sagt/ ett lamb som ligger med wargen i en kula / fruchtar och bäfwar stadigt. Ach! hwad hafwe wij intet så wäl i som utom oß/ för glupande ulfwar; werlden är en röfware kulo/ Satan går omkring som ett rytande Leyon at upsluka / therföre tiener eder Gud med fruchtan och frögder eder med darrande; Skaffer med fruchtan och bäfwan at j salige warden. När man har at förwänta en härlig belöning/ så achtar man intet möda eller arbete/ saligheten i himmelen är så owärderlig och stoor som GUD sielfwer är; så wida han är sielf wår salighet alt i allom/ om man och skulle förskaffa sig henne ther med/ at man gick mitt igenom sielfwa helfwetet och all werldenes marter efter then samma/ wore ther intet för mycket: Ett endaste ögneblick i himmelen kan altsammans betala. O blinde jordenes trälar! hwad skaffen J? hwad arbeten J? hwad löpen J efter? åhra/ rikedom/ werldslige förmåner; Quære digniora Christia-

no. Hwad är sådant/ en skugga/ ett damb/ ett wäder/ eller at jag reent ut må säya med Paulo/ skarn och träck äret. Jag wil nu intet tala med eder som Christne/ ty tå kunde jag af Guds Ord oemotsäijeligen bewisa eder at ett Guds barn aldeles intet bör sträfwa efter något sådant/ ney; Christus säger: samler eder rikedomar i himmelen/ hwilka hwarken rost eller mahl kunna förtära. Jag wil nu allenast discurera och handla med eder som förnuftige menniskior/ och lemna thetta endaste til edert mognare eftersinnande: Låt wara O Menniskia at tu i werlden skulle hinna så widt/ at tu wore en ägare af the mäste Jordiske lyckfaligheter! så är thet ändå/ som jag påminner mig hafwa läsit hoos Boëthium: Nemo tam compositæ felicitatis est, ut non aliqva ex parte cum statu sui qvalitate rixetur. Ingen är så lyckelig eller förnögd med sitt stånd och wilkor at intet något ännu til hans önskan skulle fattas. Ingen menniskia har ägt nånsin mera af Jordiskt

nöye

nöije och timmelige lycksaligheter än Salomon/ men sedan han igenom ränt alla wällusters Cretz/ smakat och pröfwat alt/ fäller han ther om ett sådant omdömme: Vanitas vanitatum. Fåfängelighet. Utan twifwel har Providencen och then Gudommelige Försyn/ ther med/ at wårt nöije här nedre aldrig är fullkomligt/ welat gifwa oß en hemlig påminnelse/ at wij icke skulle fästa wåra tanckar wid thetta jordiska: GUD allena är centrum qvietivum, wår siäls rätta hwilopunct. Men jag wil ännu gå wijdare och lämna tig O menniska then tankan/ tu kunde få i werlden alt hwad titt köttsliga sinne förnögde: så frågar jag/ min wänn/ ästu icke en Pilgrim och wandringzman? skal tu icke dö? ja thet gamla förbundet står fast. Thet är menniskiomen förelagt en gång dö/ men sedan domen/ Ebr. 9. skal nu menniskian dö/ som hon wißerligen skal: Currit, nescia vita detineri, så är thet ju en oförswarlig dårhet/ at then blinde Siälen intet är omtänckt om ett godt qwarter til qwällen/

jag menar när thes lefnadz sool är nedergången.

Predikaren säger wäl i Borkenes 9. Menniskian weet sin tijd intet. Och thet är sant: men sin död wet hon likwäl at han är wiß; himmelen weet hon at han är härlig; helwetet wet hon at thet är grymt; Ewigheten wet hon at then är oändelig; Lifwet wet hon at thet är kort: thetta alt wet menniskian. Thetta tror hon/ och än tå bekymrar hon sig allenast om thet som 10/ 20/ 30 eller flere åhr (kan ske och icke så många dagar) kunde tiena til kroppsens och thetta timmeliga lifwets nödtorft/ men thet som then odödeliga siälen i ewigheten skal antingen fahra wäl eller illa af/ thet sörjer hon intet före. O Jerusalems blindhet! hwar med then jordisk-sinte trälen så slagen är/ at han icke besinner hwad sin ewiga frijd tilhörer.

Ibland flere dårachtige handlingar jag såg i min wandrings tid/ har jämwäl denne warit: jag har känt en Person som köpte en

 häst

håst för 80 Riksdaler/ men någon tid ther efter reed han honom til döds ther med at han jagade efter en hara/ then han änteligen fick skiuta och kunnat sälja på then orten för ungefähr 5/ a 6 Styfwer efter wårt Mynt; jag tänckte då denne hans action hörde under the impersonalia, pœnitet, piget, pudet &c. Men tusende resor större galenskap begå the säkre menniskior/ som theras siäl then Himmelska klarhetens glantz/ then obegripeliga Guds strålen för ett spott-kiöp af werldslig fåttia och en flychtig syndig lusta/ Satan öfwerlåta. Ack! Esaus dårhet. Gud skapade hela werlden innom 6 dagar: men när JEsus wille återwinna then förlorade Saligheten/ så måste han mer än trettio åhr lida/ arbeta och döö för then samma: Thet måste ju wara en owärderlig skatt/ hwilken JEsus igenom ett så blodigt och långsamt arbete oß förwärfwat hafwer: Wille tu O menniskia tå så liderligen förspilla thetta Clenodet; therföre Låtom oß nu fruchta/ at wij intet förfum-

summme thet löfte som är at wij ingå i hans rolighet: och at icke någor ibland oß tilbaka blifwer. Lärarena mena/ at then förbön/ hwilken Stephanus giorde tå han stenades/ har omwändt Paulum: jag wil nu som en/ then ther går all werldenes wäg/ fälla en hiert-innerlig förbön för the i synd och säkerhet lefwande Siälar/ at Gud wille igenom thetta mitt wälmente tahl som jag nu wil försegla med mitt blod/ röra theras hiertan så/ at the måtte upwakna af säkerbeten för än the aldeles bortsomna i döden och fördömelsen. Skaffer med fruchtan och bäfwan at j salige warden. Nu skyndar jag til ändan af mitt taal/ och til slutet på mitt Liif; wiljandes biuda hwar och en här i dödeligheten ett långt och ewigt Fahrwäl.

Fahrwäl Stormächtigste Swea Konung FRIEDERICH, Fahrwäl Huldaste Drottning ULRICA ELEONORA, GUDZ Nådige försyns öga ware wakande öfwer Edra

Cronor! såsom Molnstoden satte sig emellan Israeliterne och Egyptierne/ så ware Guds mächtige beskydd emellan Eders Majesteter/ och Edre hemlige samt offentlige fiender! HErrans Salighets skiöld/ Hans högra hand bewaare Eder/ såsom en ögnasteen/ at I mågen i hans kraft säkre boo/ för alle falske stämplingar och uppenbare wåldsamheter. Och emedan I regeren i en förwirrat Järne-tijd/ så önskar jag at GUD wille gifwa Eder Männer til Råds utaf Isaschars barn/ om hwilka står: At the woro förståndige och wiste hwad Israel giöra skulle/ tå tijden så krafde/ och alle theras bröder fölgde theras ord. 1 Chrön. 13: 32. GUD låte Eders Majesteter så kunna wid slutet af Edra dagar/ these tunge jordiska Cronor för JESU fötter nederlägga/ at I efter döden af hans hand måtten undfå Rättfärdighetenes och Ährones oförwanskelige Crona.

Far-

Fahrwäl Swerige och i synnerhet Tu Konglige Residence Stad Stockholm. Mine dagar äro framgångne som en skugga/ men tu HERRE blifwer ewinnerliga/ stat up och förbarma tig öfwer thetta Zion/ ty thet är tijd/ thet är tid at tu äst nådelig/ och stunden är kommen; Psal. 102. O Swerige thet må wara huru thet wil/ så döör jag ändå för Tig med ett kärligit hierta: Jag önskar therföre/ at mitt afhuggna hufwud måtte bekomma tig så wäl/ som Seba Bichri Sons hufwud nyttade Staden Abel sedan thet affslagit war. 2. Sam. 20. Ach! at then gruf welige Guds wredes storm och the grymma olycks böljor/ som så hästigt slå uppå Edert Regemente och wälfärds Skepp/ måtte nu med mig sachta och läggia sig/ och at jag wore then rätta Jonas/ med hwilkens uthkastande uhr skep-

pet och Societeten, wreden och stormen uphörde! Jag säger intet mera, men I Swea Inbyggare, läsen med moget eftertänckiande the första Aderton rader af thet andra Capitlet i Jerusalems Förstörings Historia, hwilken finnes gemenligen i Psalmboken. Yxen är satt til roten på trädet. Fahrwäl Stockholm, hör mitt råd och giör bättring.

Fahrwäl mina wänner låten thenna min Döds-art intet bekymra Eder; ingen är salig therföre at han dödde på sin Sote-säng, blef begrafwen med Kläckespeel och Lik-Sermon i Kyrckian: Ingen blir fördömd therföre at han halshugges. Uthan så heter thet: Salige äro the som dö NB i HErranom; Lika godt på hwad sätt thet gäller Dum tibi aliena fata narras levius tua portas. Konungar, Generaler, Stats-Ministrer hafwa dödt en sådan död: Ja mera han som war alla Konungars Konung

nung/ CHRISTUS är korßfästat/ Brenner må wäl halshuggas. Tijden som alt ändrar/ giör ofta at ett namn som i döden war fö smädel git/ blir efter döden älskeligit: GUD wälsigne eder mine Wänner här i lifwet/ och före eder så lyckligt igenom jämmerdalen/ at wij få mötas i Guds Rijke!

Fahrerwäl mine Owänner låter thetta blodiga offret försona ondskan: Salomon säger: The döde förtiena intet mer/ man hatar och afwundas icke wid them. Pred. 9. Cap. Wiljen j än tugga min stugga/ jag menar mitt namn/ thet kan jag intet hindra/ Men jag weet at thet/ doch icke thet ringaste kan bekymra mig/ ty jag siunger som ett Guds Helgon lika fult förnögd med Cherubim och Seraphim/ Helig/ Helig/ Helig och Halelujah för Lambjens Thron ewinnerliga. Fah-

rerwål/ jag förlåter eder/ GUD wälsigne eder!

Fahrerwål mine för thetta i Ämbetet älskelige Bröder/ nu frognaste följeslagare til min Död. Jag säger om Eder hwad Paulus sade om sine såtaste wänner: These äro allena mine medhjelpare til Guds Rike/ the mig och warit hafwa til hugnad. Coll. 4. Hwad jag förmodade/ då jag til min uprättelse och tröst/ Eder af then Högloflige Commission begiärte/ thet hafwer jag til mitt nöye funnit; mitt beröm kan intet gagna Eder; men min wälsignelse som en i werlden förtappades skal wisserligen krafftigt gifwas Eder. Gud wälsigne Eder i edra ämbeten/ at I såsom Tordöns Barn Marc. 3 med Ordets Swärd wäldeligen mågen kunna förstöra Satans Rike/ och i HErrans kraft taga kämpenom rofwet/ lyckeligen rycka branden utur elden och föra syndaren ifrån sina wägars willo!

Gud

GUD wälsigne Edra Personer/ Edra Hustrur och Barn med all timmelig och ewig Wälsignelse! Fahrwäl min kära Skrifte-Fader Herr Conradi, tack för Eder alfwarsamme förmaning och tröstefulle Absolution. Fahrwäl Herr Schröder, tack för Edra tårar och trogne förbööñ. Fahrwäl Herr Possieth, tack för Ehr söta hugswalelse och tröst. Fahrwäl Herr Gädda, tack för Ehr mig först gifne Hiertstyrckande försäkran. Fahrwäl Herr Gavelin tack för Sången och Ehr redelighet. Fahrerwäl allesammans/ tusend tacksäijelse för Ehr kärlek/ Ehr oförtrutenhet/ Ehrt medlidande och Ehr wänskap. Jag wil Recommendera Eder alla Gudfruchtige thenne Stadsens Inwånare med the orden/ som Apostelen brukar om sin trogna Epaphrodito. Philip. 2. Så anammer nu med glädie theße i HERRANOM/

E5 och

och the sådane äro / them håller i wördning.

Fahrer wäl alle / som här församlade ären / Nåde och Frijd af HERRANOM ware öfwer Eder! Låter nu min Siäl få hålla thes Himmelsfärd och sitt Triumpherliga intog i thet nya Jerusalem / beledsagad med tusende Edre trogne suckningar / bedien för mig ett Kyrie Eleeson / och säijen: GUD ware thenne Syndaren Nådig! O Himmelske Fader uptag hans Siäl och anda i tina händer för JESU dyra Försonings Död! Amen.